

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exhortationes|| Ad|| Religiosos

Dirckinck, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1704

De spiritu & virtute S. P. Augustini Ecclesiæ Doctoris & Fundatoris
Canonicorum Regularium atque Eremitarum, dolentis, quòd serò Deum
amare cœperit. Thema. Serò te amavi, pulchritudo tam antiqua, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51834)

EXHORTATIO
DE SPIRITU ET VIRTUTE
S. P. AUGUSTINI

Doctoris Ecclesiae & Fundatoris Canonorum Regularium
& Eremitarum, dolentis, quod serò Deum amare ceperit,

T H E M A.

*Serò Te amavi Pulchritudo tam antiqua, pulchritudo tam nova;
serò te amavi! S. Augustinus in Soliloq. c. 31.*

Possemus festâ hâc magni Ecclesiae Doctoris Augustini luce variis tantum Virum exornare titulis, decorare encomiis, & præclatis eius virtutum Symbolis celebrare. Possemus cum S. Paulino eum proponere tanquam Aquilam sublimiùs omnibus volantem. Epist. ad Valer. Possemus eum cum S. Nilario Fidei Orthodoxae defensorem appellare (Epist. ad Arat. Diac.) Possemus eum cum S. Hieronymo antiqua Fidei Conditozem dicere. Epist. ad Augustin. Possemus cum Celsiodoro Eum nuncupare Bellatorem Haereticorum, Defensorem Fidelium. L. divin. Lect. c. 20. Possemus Eum cum Ruperto Abbate Tuitiensi Columnam & Firmamentum veritatis deprecate. L. 7. Epist. 5. Possemus illum cum Ribadeneis in vita vocitare Doctorem Doctorem; inter doctos sanctissimum; inter Sancti doctissimum; Cherubim per Scientiam, Seraphim per amorem. Possemus eum aliis fulgidissimum Orbis Christiani lumen, Solem Africa, terrorem Sectariorum, fluminis impetum contra flumen haereticorum, omnium vestrum oculis proponere, ac varias Ejus excellentissimasque virtutes summis in caelum laudibus efferre. Verùm omnibus hæc hâc vice præteritis, unicam Epus duntaxat præstantissimam sententiam, aliis innumeris relictis, seligemus, quam per considerationis aut meditationis methodum declarabimus; eoque non alia, nisi ea, quæ modò thematis loco fuit adducta: *Serò Te amavi, pulchritudo tam antiqua, Pulchritudo tam*

tam nova, serò Te amavi! Soliloq. c. 3. 1. Perspicuus enim sanctissimus & acutissimus ingenio Doctor, Aquilinis mentis oculis, Deum Optimum Maximum omni, imò infinito amore dignissimum, & ex altera parte suam amandi obligationem, ac vitæ suæ breuitatem, summopere doluit, aliquam ejus, eamque non exiguam partem, absque amore supremi Numinis transactam; ideoque dolens ac lugens id deplorat, exclamâtque: *Serò Te amavi; deus meus, serò Te amavi!* Utinam nec unicum vitæ meæ momentum absque amore tui effluxisset!

Hæc Dilectissimi, ruminabimus, ac deinde nos ipsos intuebimur; ut si fortè similem dolendi causam in nobis reperiamus, eam cum Sancto Augustino deplemamus ac corrigamus.

1. Considerans Doctorum Aquila Augustinus, & intimè perpendens ac penetrans infinitam Dei amabilitatem & pulchritudinem, beneficiorum divinorum magnitudinem & multitudinem; nec non vitæ suæ caducitatem ac volubilitatem, eum intimo cordis sui sensu dolet, serius se amori divino frœna laxasse, exclamâtque: *Serò Te amavi!* At curram serò, Doctor acutissime? Respondet ipse, causamque insinuat. In L. 1. Conf. c. 7. ubi infantiam suam describit: *Tu Domine Deus meus, dedisti vitam infanti & corpus, quod instruxisti sensibus, conpegisti membris, figurâ decorasti. Sed hanc ætatem, Domine, quâ me vixisse non memini, piget annumerare huic vitæ meæ, quâ ego vivam hoc seculo: nam & in iniquitate conceptus sum; & in peccatis mæ mater meâ aluit in utero.*

Hoc tempore, mi Deus, oportuisset me si licuisset, amare Te, ac pro tantis beneficiis grates referre: verum hoc tempore non amavi Te, quia non cognovi Te; ideoque serò Te amavi!

2. Nec amatum à se Deum in pueritia, recenset Lib. 1. Confess. cap. 8. 9. 10. *Ab infantia (inquit) veni in pueritiam, & loqui didici, & delectabar me ludere, & vapulabam, quia ludebam pilâ Puer, & eo ludo impediabar, quò minus celeriter literas discerem. Et peccabam Domine Deus meus, faciendo contra præcepta parentum & Magistrorum: & sculpsi aures meas sabelli falsis, curiositate etiam per oculos meos, ante. Et hoc tempore, mi Deus, puerilibus crepundiis delectabar, lusum diligebam, nondum Baptismo tinctus eram; sed Te nondum amabam. Ideoque, Domine, serò Te amavi!*

3. A pueritia in adolescentiam & juventutem devénit; sed nec in his dilectum à se Deum fuisse, lamentatur L. 2. Confess. c. 2. Nam de hac ætate ait: *Quid erat, quod me delectabat, nisi amare & amari? Et concupiscentia carnis obnubilabat, & obscurabat cor meum, & rapiebat imbecillum ætatem per abrupta cupiditatum, & mersabat in gurgite flagitiorum.* Hoc ergo tempore Augustinus nondum amabat Dominum. Timor servilis inerat quidem illi; sed nondum Amor: ait enim L. 7. Conf. c. 16. *Nesque revocabat à profundiore voluptatum carnalium gurgite, nisi metus mortis & futuri iudicii sui.* Ideoque, Domine, serò Te amavi!

4. Donec tandem circa tricesimum ætatis annum, post colloquium cum Alipio, intimo suo, habitum, post laxatas lacrymis habenas, post repetitum toties,

Cras

*Cras & cras, quare non modo finis turpitudinis mea? Post auditam, de vicina domo, vocem cum cantu dicentis, Tolle, lege; tolle, lege: Ac denique post lectam D. Pauli ad Rom. 13. sententiam: Non in comestationibus & ebrietatibus; non in cubilibus & impudiciis, non in contentione & emulatione: Sed induimini Dominum? E S U M Christum. Quando tandem vincula dirupit, à S. Ambrosio instructionem obtinuit, & ab eodem, tertio & tricesimo ætatis anno, Baptismum suscepit, Christum induit, novam vitam est auspicatus, mundum mundanæque reliquit, totum se Deo obtulit, ordinem Religiosum instituit, ac in eodem aliis sanctitate vitæ; omniumque virtutum splendore præluxit, atque ita licet serò, serò tamen Deum diligere cepit: nihilque totà deinde vitâ, ad sextum supra septuagesimum annum, majore dolore planxit, quàm primos & optimos triginta tres ætatis suæ annos malè impensos & absque dilectione dei, tam boni, tam pulchri, transactos: atque inde ortum duxit illa exclamatio & lamentatio: *Serò te amavi, pulchritudo tam antiqua, pulchritudo tam nova; serò te amavi!**

Apodosis & Affectus doloris de præterito.

Discutite nunc, Dilectissimi, & examine vitam vestram præteritam; & videte, an non cum Augustino deplorare meritò debeatis & exclamare: *Serò te amavi, pulchritudo tam antiqua, pulchritudo tam nova; serò te amavi!* Nam primò, non amavite, in infantia, quoniam te non cognovi: & si cum Beatissima Virgine, & magno Baptista rationis usu fuisset præditus, & à pri-

mo rationis crepusculo, serò te amavisse! 2. Non amavi te in pueritia, docet quidem Doctor angelicus q. 89. q. 6. Tenei hominem circa septimum ætatis annum, Dominum Deum suum actu amoris prosequi, quod num præstiterim, non memini. 3. Non amavite in adolescentia & juventute mea; verò ætatem illam in multis vanitatibus & concupiscentiis, in vitiis & peccatis contrivi. O si te, nunquam offenderissem; sed intimo amore complexus fuisset! 4. à Juventute ad virilem ætatem transgressus, tandem te diligere debuisset, nisi curarum moles, labores, negotia, passionis, tentationes, concupiscentiæ retardassent. O Domine, vere, *serò te amavi!* In Baptismo gratiam & charitatem infantulo infudisti: & si ab illo momento in amoris actus continuos erupissem! Usus rationis puto dedisti: & si pro tanto munere tibi grates retulissem, intimèque te dilexissem! Toties in peccata prolapsus penitentia sacramento abluisi; tot peccandi occasiones removisti; innumeris beneficiis cumulasti: ad ordinem Religiosum, adeò amabilem, me indignissimum vocasti: & si pro tot tantisque favoribus, millies iterumque millies amoris incendio exarsissem. sed cum id factum minimè sit, quid restat, nisi ut cum Augustino miseriam istam deplorarem & plangam, dicens: *Serò te amavi, pulchritudo tam antiqua; pulchritudo tam nova; serò te amavi?*

II. Deinde si propè perpendamus, quis ille sit, cui amorem debitum denegaverimus, majori dolore meritò obruemur. Quis enim ille est, quem

quem non dileximus? *Serò Te amavi.*

1. *Te Patrem ingenitum, te Filium unigenitum, te Spiritum Sanctum paracletum, Te Sanctam & indivisibilem Trinitatem* L. med. c. 11. Quia Manetis & Manichæorum, de hoc mysterio, deliriis occupatus eram. 2. *Te, Deum invisibilem, incomprehensibilem, ineffabilem, immensum, infinitum, æternum, principium & finem omnium.* med. c. 17. 3. *Te potentissimum, sapientissimum, benignissimum, iustissimum, misericordissimum, sanctissimum, pulcherrimum.* 4. *Te sine deformitate perfectum, sine quantitate magnum, sine qualitate bonum, sine tempore sempiternum.* med. c. 12. 5. *Te sine morte vitam, sine infirmitate fortem, sine mendacio verum, sine situ ubique præsentem, sine loco ubique totum, sine extensione omnia implentem. Te talem ac tantum, tam serò cognovi, tam serò amavi!*

2. *Serò te amavi, pulchritudo tam antiqua!* Pulchritudo perpetua, pulchritudo æterna, ab æterno in æternum semper durans semper vernans, semper florens; nunquam elanguens, nunquam marcescens. Cujus comparatione, pulchritudo creata omnis, non nisi gutta, non nisi umbra est, instar floris citò decidens, instar hemerocallis, subitò evanescens; instar cadaveris brevi putrescens: & hanc umbram soli, guttam mari, vitam cadaveri prætulit, quando tam *serò te amavi!*

3. *Serò te amavi pulchritudo tam nova!* semper virescens, nunquam veterascens; novas semper & novas species & pulchritudines beatorum obtutibus offerens; *pulchritudo tam nova*, ut in ea Beatorum cœlestes spiritus & angelicæ

mentes, nova semper & nova objecta formosissima intueantur, eaque visio beata, post miliones infinitos annorum tam recens ac nova videatur. ac si hodie primùm inchoaretur; tam amabilis & admirabilis, ut intuentes, tota æternitate non fatientur. Atque hanc pulchritudinem, *Serò amavi.* Irruebam in formosa ista, quæ oculis corporeis cernimus, quæ colore evanido mortales stolidos alliciunt, ac decipiunt, nec nova, nec antiqua: non antiqua, quia noviter orta; non nova, quia antiquata, marcida, putrida & in pulverem suum jam redacta. Pulchritudo Rachelis, Patriarcham Jacob quatuordecim annorum servituri mancipavit, ac diu noctuque quietem ei abstulit. Pulchritudo Thamaris ammonem fratrem in morbum fatalem prostravit: Pulchritudo Betsabæ sanctitatem Davidis in impietatem convertit; Pulchritudo Moabitidarum sapientiam Salomonis commutavit in stultitiam: Pulchritudo Omphalæ herculem Lydorum Regem, ad quas insanias deduxit? Pulchritudo S. Catharinæ, quam vim Cæsari Maximino; Pulchritudo S. Agnetis, quam violentiam Proconsulis Romani Filio? Pulchritudo S. Agathæ, quam animi luctam proregi Siciliæ Quintiano, aliarque virgines speciosæ tyrannis aliis intulere? Nonne Pulchritudo Cleopatrarum commovit, concitavitque Romanum imperium; & instar terræ motus concussit, ac Marcum Antonium, honore, fortunâ, ac vita spoliavit? Amore Helenæ Pulchritudinis, ut existimabatur stupendæ nonne binæ mundi partes præcipuæ Asia & Europa, bello & præliis adeò collisæ, ut decenni bello, hominû multitudo, mundo integro non absumi-

lis interierit; & licet troiani viribus suis tandem metuerent ac diffiderent. nihilominus, dum eam aliquando è palatio regio, tanquam auroram speciosissimam, prodeuntem conspexere, adeo decoris ac speciei ejus radiis perfricti fuere; ut unanimi ore professi sint omnes dignam esse, pro qua mundus universus arma corripit, ac sanguinem fundat. Sic sic in mortalium insipientium cordibus dominatur Pulchritudo, fallax & evanida: Pulchritudo nec antiqua nec nova quia brevissima; non nova quia caduca, & emarcida, citoque in favillam, pulveremque prolapsa. Quam vim impetumque cordi meo jure impressisset, mi Deus, tua Pulchritudo tam antiqua, pulchritudo tam nova, quam ego tam sero dilexi:

Affectus amoris pro presenti

O Pulchritudo tam antiqua, quam nova, Salvator mi, antiqua secundum divinitatem, nova secundum humanitatem: in utraque pulcher & speciosus pro filiis hominum. *Diligo te super caelum & terram, & cetera omnia, quae in eis sunt.* medit. c. 35. quia tu omnia pulchritudine ac decore longè superas. Tu pulcher es in caelo, pulcher in terra, pulcher in utero, pulcher in manibus parentum, pulcher in miraculis pulcher in flagellis, pulcher invitans ad vitam, pulcher non curans mortem: pulcher deponens animam, pulcher recipiens, pulcher in ligno, pulcher in sepulchro. Neque oculos à splendore pulchritudinis illius avertat carnis infirmitas: summa & vera pulchritudo justitia est. Ibi illum non videbis pulchrum, ubi deprehendes injustum: si ubique justus & decorus. Ita S. Aug. in Psal. 44. Te igitur adeo pulchrum ac decorum, nunc super omnia diligo, & om-

nibus creatis quam longissimè anteppono. Amo te amore magno, & magis atque magis amare te desidero: Amo te super aurum & argentum, super margaritas, & lapides pretiosos, super fructus terrae, vina & delicias, super pisces, volucres & feras; super Homines & Angelos, quia tu omnibus infinitè pulchrior, infinitè perfectior, & infinitè es excellentior.

III. Accedamus nunc ad voculam tertiam *Amavi*; dispiciamusque non non serò, cum Augustino, Dominum Deum nostrum amaverimus, ut errorem serò corrigamus, ac tandem reverenter auspicemur, quod ut clarè perspicimus; examinemus quid sit amare.

1. Amare est alicui bene velle. O quam serò cepti bene velle tibi, qui non curavi, num tibi esset male, modò mihi foret bene. 2. Amare est quempiam magnè estimare. O quam parvi te feci, qui tuam Majestatem, pro nullius momenti recula sprevi & postposui. 3. Amare est laudare! ô Domine quam rarò, quam frigide & distrahtë, laudavi te! 4. Amare est de amato, sine intermissione cogitare. O quam rarò, mi Deus; de te cogitavi, & levavi mentem! 5. Amare est libenter loqui, cum dilecto, & cum magna voluptate. O domine quam longa videtur mora, cum modico tempore tecum colloquor. 6. Amare est libenter loqui de amato. O insipientia mortalium, de nugis & fabulis colloquendo, tempus breve eliducimus: de Deo loquendo moram parvam, longam existimamus. 7. Amare est pro amato strenuè laborare, eoque admodum Jacob pro Rachele sudavit, anni quatuordecim mora brevissima

ensebantur. 8. Amare est pro dilecta adversa & molesta sustinere : amor enim omnia sustinet. O Rex gloriæ, quàm parùm amavi te, qui tam parùm volui sustinere pro te!

Affectus amoris & propositi, pro futuro!

Sed quid nunc Charitati restat agendum, quod factum est, infectum fieri nequit; nec quæ præteritæ horæ, amore vacua, redire potest? Quid igitur superest consilii? Cum Augustino postmodum ab amore divino vulnerato, duplicata, triplicate actus, omnis generis, amoris : *Sagittaveras tu cor nostrum charitate tuâ*, ait S. Doctor L. 9. Conf. c. 2. Atque ubi hoc amoris cordi inflictum est vulnus, velut cervus saucius cucurrit ad fontem aquarum, ad perennis vitæ flumen, ut licitum, ardoremque charitatis identidem restingueret. Ex hoc tempore totum cor ejus ardebat, & magis atque magis ardere desiderabat. *Vulnera cor meum* (suspirabat,) *igneo & potentissimo telo tua nimia charitatis, tu sagitta electa!* In med. c. 37. Ab hoc tempore, omne Deo bonum volebat, summè Deum aestimabat : miris eum laudibus efferebat : sine intermissione, cor in Deo, tanquam centro suo defixum gerebat, jucundusque de eo sermones miscebat, ingentes pro eo labores, disputationes contra Hæreticos, voluminum grandium conscriptiones, Ecclesiarum gubernationes, Ordinum institutiones, Conciones, Instructiones, indefessè alacritèque suscipiebat : nec Hæreticorum calumnias, insurrectiones & persecutiones reformidabat; omnia superante, incendio charita-

tis, quod in ejus corde aestuabat : unde exclamabat : *Quid est hoc, quod sentio? Quis est ignis, qui calefacit cor meum? Quæ est lux, quæ irradiat cor meum, & quidquid in angulo latet, manifestat?* O ignis qui semper ardes & nunquam extingueris, illumina me! O utinam arderem ex te, ignis sancte! quàm dulciter ardes, quàm secretè lucet, quàm desideranter adavis? *Ve tuis qui non ardent ex te!* S. Augustin. in Soliloq. c. 34.

Quæ cum ita sint, Dilectissimi, cum magno hoc Doctore. 1. Lugeamus ac desileamus, quòd tam serò Dominum Deum summum & unicum bonum nostrum amare cœperimus; totque annos, menses, dies, horas, absque ejus dilectione elabi siverimus. 2. Lugeamus quòd Bonum æternum, immensum infinitum tam parvi duxerimus, quòdque pulchritudinem tam antiquam, tam novam, pulchritudinis umbræ evanidæ, postposuerimus, deploremus. 3. Actus amoris, neglectos cum S. Augustino, compensare satagamus. Abiit, abiit ut secuturum tempus, sicut præterlapsum, absque amoris actibus tranfigamus. Dicat quilibet vestrum cum S. Augustino: *Dixi nunc capi: Diligam te Domine fortitudo mea! Diligam te pulchritudo mea, bonitas mea, potentia mea & sapientia mea! Diligam te, & tu eris tanquam dilectus meus unicus in memoria mea, ut sine cessatione de te cogitem! Diligam te, & tu eris in intellectu meo, ut amplius te cognoscam! Diligam te, & tu eris in voluntate mea, ut velim tibi omnia intrinseca & extrinseca bona tua; in illisque exultem & gaudeam! Diligam te, & eris in ore meo, ut de te*

A a 2 libenter

libenter loquar ac prædicem ! Diligam te, & eris in manibus meis, ut pro gloria tua laborem assidue, & quidquid patiendum immiseris, amplectar strenue ! Quoniam verò, sine te, nihil possum facere : cum Augustino, demississime flagito : *Jubes te diligi, Domine, da quod jubes & jube quod vis. Oignis qui*

semper ardes & nunquam extingueris ! O amor qui semper ferves, & nunquam tepescis, accende me & accendar: accendar, inquam, totus à te, ut totus diligam te ! Quod omnibus presentibus & mihi largiatur sanctissima Trinitas, Pater & Filius & Spiritus Sanctus. Amen.

EXHORTATIO DE SPIRITU ET VIRTUTE S. BASILII,

Cappadociæ Episcopi, S. Ordinis Basiliani Fundatoris,
cum Moyse collati.

T H E M A

Dilectus Deo & hominibus Moses, cujus memoria in benedictione est. Similem illum fecit in gloria Sanctorum.
Eccli. c. 45.

Sanctus Gregorius Nazianzenus, S. Basilii Magni, Cappadociæ Episcopi, compar ejusdemque familiaris, & eremi, & Domus, & mensæ & studiorum, & morum & vitæ socius; quantam de Patriarcha hu-

jus sanctimonia, estimationem foret; vel ex eo, inter cætera, liquet, quod eundem jam cum Abrahamo emulatum Gentium Patre; jam cum Moyse, populi Israëlitiæ thaumaturgo Duce; jam cum Josepho, Aegypti priore & Mundi Salvatore; jam cum aliis viris celeberrimis, præstantissimisque componere nullus dubitavit. Nobis verò in præfenti lubet, encomiis aliis præ-